

Tandheeskundig Onderwijs.

Collega Frank geeft in de laatste aflevering van het tijdschrift voor tandheeskunde zijne bevinding opgedaan bij zijn bezoek aan het Tandheeskundig Instituut te Utrecht, en voor zoo ver wij uit zijn verslag kunnen opmaken, viel hem over het algemeen genomen de toestand wel mee. Ik zeg den toestand en bedoel dan de omstandigheden, waarin de tegenwoordige candidaat verkeert tegenover de tandheeskunde, zooals die aan het Instituut wordt onderwezen. Wij weten allen reeds lang, dat de omstandigheden, waarin de candidaat zich bevindt tegenover de tandheeskundige Inrichting van het Instituut alles behalve schitterend zijn. De ruimte is sinds lang onvoldoende en er ontbreekt nog veel, wat een tandarts van onzen tijd bij de uitoefening van zijn vak behoeft, zooals electriciteit, afvoer van speeksel enz. Hoe meer wij dus van alle kanten werken om daarin verbetering te brengen hoe grooter de dienst is, dien wij bewijzen aan den toekomstigen collega. Die verbetering verkrijgt men echter niet door maar steeds over het slechte onderwijs in Utrecht te schrijven. Men dient toch bij de beoordeeling van eene inrichting van onderwijs, vooral als men haar, zooals enkelen, publiceert in dagbladen of geschriften, die feitelijk voor het groote publiek bestemd zijn, er steeds aan te denken, dat men de belangen van de studeerenden niet schaadt. Zij zijn niet de schuld van den toestand en zouden niets liever wenschen, dan dat hunne onderwijs-inrichting door een

ieder als de beste werd gepræzen. De candidaten aan het Instituut weten zeer goed, dat er veel aan hunne theoretische opleiding ontbreekt, maar dat is voor velen een spoorslag om hunne theoretische kennis zooveel mogelijk te vermeerderen. Nu ben ik 't volkomen eens met collega Frank, dat het levende, gesproken woord van zeer veel belang is, maar dat het niet kan worden gemist, moet ik betwijfelen. Ik ken uit mijn studententijd te Delft te veel jonge mannen, die nimmer naar dat gesproken woord kwamen luisteren en die toch examens deden, waar de anderen en zelfs de hooggeleerden figuurlijk hunne hoeden voor afnamen en die in de praktijk ook zeer bruikbare menschen bleken te zijn. Zoo ben ik er van overtuigd, dat er in Utrecht candidaten zijn, die heel wat meer van de tandheelkunde weten, dan velen van onze collega's, die gestudeerd hebben aan buitenlandsche inrichtingen, waar het theoretisch onderwijs zooveel beter is dan in Utrecht, en dat vele van onze Nederlandsche candidaten het door zelfstudie tot eene aanzienlijke hoogte kunnen brengen. Juist die zelfstudie is de studie van het Hooger Onderwijs. De Hooggeleerden zijn geen leeraren van een drilschool, die de jongens van a tot z moeten voorzegggen. Zij geven slechts leiding bij de zelfstudie. Ook die leiding bij de bestudeering van tandheelkundige boeken en tijdschriften is het werk van de assistenten; maar daarvan bespeurt men maar weinig bij een vluchtig bezoek aan het Instituut.

Collega Frank zegt, nadat hij eerst heeft verteld, wat een candidaat moet doen alvorens hij op patienten mag werken, en laat daarna volgen het programma van onderwijs, zooals dat door het Genootschap werd voorgesteld: „Het verschil der beide programma's is te duidelijk om het nog nader in het licht te stellen". Maar collega, noemt ge nu „de mededeelingen geput uit een boekje, dat elke candidaat ontvangt en dient om hem te zeggen welk werk hij op het fantoom heeft te verrichten" *een programma van onderwijs*, dat is toch al te dwaas. Het onderwijsprogramma

van het Genootschap omvat de *geheele* tandheelkundige studie in vier jaar. Na het tweede wordt een theoretisch examen afgelegd. Wij moeten dus de kandidaten op het Instituut beschouwen als te zijn in het derde en vierde studiejaar (wij laten nu de apprecieering van het tegenwoordig theoretisch examen buiten beschouwing). Gaan wij nu die werkzaamheden van het derde en vierde jaar na, volgens het programma van het Genootschap en vergelijken wij die met hetgeen door de kandidaten op het Instituut wordt gedaan, dan lezen wij:

1°. *Conserveerende tandheelkunde* per week 1 uur.

Hiermede zal wel bedoeld zijn „college in de conserveerende tandheelkunde”. Ik weet niet of dit college thans nog gegeven wordt. In mijn tijd gaf collega Coebergh wel een dergelijk college en zeker had het voor ons allen veel nut. Jammer echter dat het aantal colleges tot slechts enkelen beperkt bleef, het dictaat zou anders nog van veel waarde geweest zijn voor den tegenwoordigen candidaat.

2°. *Theoretisch college over techniek* tevens omvattende obturatoren, kaakverbanden, kroon- en brugwerk, één uur per week. Een dergelijk college gaf destijds de Heer F u i j t, wel niet geregeld één uur per week, maar dikwijls 's avonds in zijn vrijen tijd. De kaakverbanden werden niet gedoceerd, maar voor zoo ver ik weet is slechts collega R o o z e n d a a l uit Deventer nog de eenige van ons, die op dit gebied zijne kunsten heeft moeten vertoonen, en niettegenstaande hij geen college in kaakverbanden gevolgd heeft, waren toch de medicus, met wien hij samen werkte en de patient zeer over zijnen arbeid tevreden. De colleges van collega F u i j t waren niet zuiver theoretisch, maar hadden meer het aanzien van demonstraties theoretisch toegelicht, hetgeen naar mijne meening bij de techniek van groot nut is. Mochten de colleges hier boven genoemd thans niet meer worden gegeven, dan zal de reden wel zijn, dat de kandidaten niet genoeg belangstelling toonden, waardoor de ambitie van den assistent moest verflauwen.

Het verwijt treft dan hier voornamelijk de candidaten.

3°. *Kliniek van tandziekten*, per week 9 uur.

Het aantal uren mag misschien verschillen, de belangrijkheid en leerrijkheid wordt er niet minder door, en wie Dr. D e n t z als docent op die kliniekuren heeft gekend, blijft hem dankbaar voor zijne lessen in deugdelijk en nauwgezet onderzoek van patienten en de wijze waarop men met patienten omgaat. Het is maar al te dikwijls gebleken, dat zij, die in het Buitenland hunne opleiding kregen, te weinig van dit goede hadden genoten.

4°. *Conserveerende behandeling* per week 15 uur.

Het aantal beschikbare uren was minder, thans echter een gevolg van te veel candidaten en te weinig plaats. Het onderwijs was er niet minder om. Collega C o e b e r g h was een goed docent, dat voelen wij dagelijks in de praktijk.

5°. *Techniek* per week 10 uur.

Zeker de techniek is langen tijd in een hoek geduwd, als gevolg van de misvatting dat er toch geen examen in gedaan behoefde te worden. Maar sinds die meening niet meer bestaat en sinds de candidaten zelf in zien, dat de techniek een integreerend deel van de tandheelkunde uitmaakt wordt er techniek gewerkt en door enkelen zelfs zeer veel. Nu is het zeer goed aan alle candidaten een zelfde eisch te stellen wat betreft de bekwaamheid in het vervaardigen van obturatoren, kaakverbanden, kroon- en brugwerk, porseleinwerk, caoutchoucwerk en het maken van reguleerapparaten, en toch is het feitelijk zoo dwaas van dit alles iets op een examen te eischen. Eischt men van een tandarts, dat hij is volslagen techniker, dan zullen slechts weinigen het examen met goed gevolg kunnen afleggen, want slechts weinigen kunnen alles leeren wat de techniek omvat.

1°. Uit gemis aan handigheid.

2°. Uit gemis aan tijd.

3°. Uit gemis aan gelegenheid.

4°. Uit gemis aan geld.

Zeker een tandarts moet in staat zijn de meeste *in zijn praktijk* voorkomende technische werkzaamheden te verrichten, maar hij behoeft niet te zijn een techniek. De theoretische kennis van de techniek kan een candidaat putten uit werken als *The American Text-Book of Prosthetic Dentistry*, verder werken van Roussel, Preiswerk, Müller en Goslee. Voorts kan hij die kennis onder leiding van assistent of coassistent toepassen op het fantoom, om daarna iets te vervaardigen voor den levenden mensch. Naarmate zijne handigheid toeneemt, zullen ook de technische moeilijkheden gemakkelijker worden overwonnen, en zal zijn werk in waarde vermeerderen.

Telkens als hij in de gelegenheid is zijne bekwaamheid te vergrooten door les te nemen in een onderdeel van de techniek bij een autoriteit op dat gebied of door te werken bij een aanstaand collega, zal hij dat doen. De vrije studie, die het Hooger Onderwijs kenmerkt geeft zelfstandigheid. Zij wijst slechts den weg, maar laat u gaan zonder leidsman, vertrouwende op uwe eigen krachten, plichtsbesef en verantwoordelijkheidsgevoel. Welnu de vrije studie aan het Instituut kweekt ook zelfstandige mannen, die in de praktijk zullen blijken te zijn opgewassen tegen de moeilijkheden, die zij zullen hebben te overwinnen, en al gelijk bij eene vluchtige kennismaking het Instituut op een ambachtsschool, toch zal eene nadere kennismaking met de ambachtsscholen, u van het tegendeel overtuigen. (Daaraan is het naar mijne meening toe te schrijven, dat aan de tegenwoordige eischen van het praktisch examen door betrekkelijk velen kan worden voldaan.)

Voor het 4de jaar geeft het programma van het Genootschap buiten de reeds genoemde vakken nog orthodontia. Ook dit onderdeel van de tandheelkunde wordt in Utrecht onderwezen, maar de beoordeeling van dat onderwijs moet zacht zijn. De orthodontia is nog een jeugdige loot van den ouden stam. Deugdelijke werken over dit onderwerp

zooals van *Angle*, *Jackson* en *Case* dateeren van den laatsten tijd, zoodat wij niet mogen eischen, dat bij het onderwijzend personeel in Utrecht nu reeds iemand is, die als specialist in de orthodontia kan beschouwd worden, en aan de studenten de theorie der orthodontia volgens verschillende methoden en opvattingen doceert. Toch dient men eerst de theorie te bestudeeren, wil men in de praktijk succes hebben. Daarom zal nog het bestudeeren der theorie aan de studenten zelf moeten worden overgelaten, terwijl bij die studie en de toepassing de assistenten hunne hulp kunnen verleenen.

En nu tot slot een vraag.

Zouden wij niet wijzer doen ons tijdschrift voor wat beters te gebruiken, dan voor het afbreken van het tandheelkundig onderwijs in Utrecht? Al dat geschrijf verbetert op stuk van zaken niets aan den huidige toestand. Eerst moet er zijn ruimte (waarvoor men nu bezig is te zorgen), dan moet er zijn geld, en ten slotte moeten er zijn goede docenten.

Als nu allen, die het zoo goed meenen met het tandheelkundig onderwijs eens wilden uitzien naar goede docenten, die eventueel zouden kunnen en willen optreden, en zij zouden hun reeds nu verzoeken enkele colleges kosteloos aan de studenten te willen geven, misschien zouden er enkele te vinden zijn, die aan dien roep gehoor zouden geven.

Mijn voorstel is niet zoo gek als het velen misschien wel lijkt. Collega *Grevers* gaf in mijn tijd een kosteloos college, en door zijn toedoen waren wij ook in staat een college te volgen in de beginselen der bacteriologie en microscopie van Dr. *Klein* (thans Professor te Groningen). Laten allen, die de kracht gevoelen iets voor de candidaten te kunnen zijn, dit goede voorbeeld volgen. Zij zullen op deze wijze beter dan door geschrijf medewerken aan de verbetering van het tandheelkundig onderwijs in Nederland.

J. M. KLINKHAMER.